

ISBN: 978-625-7303-49-1

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 438

Osmanlı Klasikleri

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Dizi Editörü

Yusuf Genç

Yayıma Hazırlayan

Osman Sacid Arı

Düzeltili

İslâm Dalp

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Ender Boztürk

1. BASKI

Nisan 2021
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212.612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Ana Basın Yayın Gıda İnş. San. ve

Tic. A.Ş. Mahmut Bey Mah.

Devekaldirımı Cad. 2622 Sk. Güven İş

Merkezi No: 6/13 Bağcılar/İst

Sertifika No: 20699

Tel: 0212 446 05 99

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A. Ş.'ne aittir.
İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

YAKÎN *ve* İRFÂN EHLİ İÇİN
İMÂN
HAKÎKATLERİ

Şeyh Alî el-Bistâmî
(Musannifek)

Tercüme ve Tahkik
Ümit Karaver - Muhammed Takî Hüseyinî

Ümit Karaver

1983 yılında Bayburt'un Kurbanpınar (Hopur) köyünde dünyaya gelen yazar, 2000 yılında Bursa İmam Hatip Lisesi'nden, 2005 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 2009 yılında Marmara Üniversitesi'nde yüksek lisansını, 2018 yılında İstanbul Üniversitesi'nde doktorasını tamamladı. Yayımlanmış kitap ve makaleleri bulunan yazar, halen Musannifek ile ilgili çalışmalarına devam etmektedir.

Muhammed Takî Hüseyinî

1978'de Tahran yakınlarında bulunan Gom şehrinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Tahran'da tamamladı. Eş zamanlı olarak, medrese müderrisi olan dedesi Mirzâ Seyyid Ca'fer-i Hüseyinî'den tarih, şiir ve edebiyat, birçok hocadan da hat ve musiki dersleri aldı. 1999 yılında girdiği Tahran Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi sanat bölümünden 2004 yılında mezun oldu. 2005 yılında İran Sanat Kurumu'nda sanat ve el yazmaları uzmanı olarak çalışmaya başladı. Aynı zamanda İran-İslam müziği, sanat ve el yazmaları üzerinde araştırmalarına devam etti. 2016 yılında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi'nde yüksek lisansını bitirdi. Halen İstanbul Üniversitesi'nde doktora çalışmasını sürdüren yazarın yayımlanmış pek çok kitap ve makalesi bulunmaktadır.

İçindekiler

Önsöz 7

Birinci Bab 18

Birinci Fası: İmân'ın Hakikatinin Ne Olduğunun
Açıklanması Hakkında 18

İkinci Fası: İmân edilen şeyler kaç kısımdır? 24

İkinci Bab 32

Birinci Fası: İslâm'ın Bina Edildiği Beş Temel Esas 32

1. Allah Tebareke ve Teâla'dan başka ilah olmadığına ve
Muhammed'in -selâm onun üzerine olsun- Allah'ın kulu ve
elçisi olduğuna, Allah Teâla'nın onu hakikatle tüm insanlara
göndermiş olduğuna inanmak 32
2. Beş vakit namazı ikame etmek 34
3. Malın zekâtını vermek 34
4. Kâbeyi ziyaret etmek 36
5. Ramazan orucunu tutmak 36

İkinci Fası: Birinci rukün olan kelime-i tayyibeye ait
faydalar ve bahisler 36

1. Bahis 36
2. Bahis 38

Birinci Sırr 38

İkinci Sırr 42

Üçüncü Sırr 42

Dördüncü Sırr 42

3. Bahis 46

4. Bahis 48

Üçüncü Fasıl: İslâm erkânının ikinci ruknü olan namaz kılma ve ona taalluk eden bahisler 54

Birinci Kısım 54

İkinci Kısım 54

Üçüncü Kısım 74

Dördüncü Fasıl: İslâm erkânının üçüncü ruknü malın zekâtı 86

Birinci nev: Sevâim 86

1. Kısım: Deve 86

2. Kısım: Bakar 88

3. Kısım: Koyun 90

4. Kısım: At 90

İkinci nev: Gümüş 90

Üçüncü nev: Altın 92

Beşinci Fasıl: İslâm erkânının dördüncü ruknü olan Kâbe ziyareti 92

Altıncı Fasıl: İslâm erkânının beşinci ruknü olan Ramazan orucu 94

Üçüncü Bab

Tahâret-i kübra olarak adlandırılan guslün farzları 96

Dördüncü Bab

Abdestin farzları 98

Beşinci Bab

Namazın farzları ve vâcibleri 108

Önsöz

Timur'un (ö. 807/1405) Anadolu ve Orta Doğu seferlerine başladığı 803/1400 senesinde Bistâm'ın Şahrûd köyünde dünyaya gelen, "Musannifek" ismiyle meşhur olan Şeyh Alî el-Bistâmî, Fahreddin Râzî'nin torunlarından.

Yaşam serüvenine Bistâm'da başlayan Musannifek'in, daha sonra Herat, Karabağ, Tebriz, Konya, Meram, Larende, Bursa, Ebher, Erzincan, Tokat, Dımaşk, Mekke, Medine, Edirne, Hayrabolu ve Bosna'ya seyahatleri bulunmaktadır.

On yıla yakın bir süre Konya'da kalan ve bu süre zarfında Nalıncı ve Karatay medreselerinde hocalık yapan Musannifek, daha sonra Edirne'ye gitmiş ve yaklaşık on yıl da burada kalmıştır.

Musannifek, yaşadığı dönemin siyasi aktörleri olan; Şâh Melik Bahadır Han (ö. 829/1425), Şâhrûh (ö. 850/1447), Uluğ Bey (ö. 853/1449), Karamanoğlu İbrahim (ö. 869/1464), Sultan Fâtih (ö. 886/1481) ve Mahmud Paşa (ö. 878/1474) ile yakın ilişkiler kurmuştur. Şâhrûh'un mülazemetinde bulunmuş, pek çok konuda kendisine danışmanlık yapmıştır. Daha sonra Sadrazam Mahmud Paşa ve Sultan Fâtih'in hizmetinde bulunmuştur. Bir rivâyete göre 875/1470 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Musannifek'in tefsir, hadis, fıkıh, kelam, tasavvuf, nahiv, belagat konularında telif, şerh ve hâşiye olmak üzere 40'a yakın eseri bulun-

maktadır. Yazma halinde bulunan eserleri, birkaçı hariç henüz tahkik ve tercüme edilmemiştir.

Müellif, 841/1437 senesinin başlarında Herat'ta iken İslâm, İmân ve ona müteallik olan hususlar konusunda Farsça bir eser yazması yönünde kendisinden bir ricada bulunulması üzerine, faydası herkese şâmil olsun diye, *Hakâiku'l-îmân li-ehli'l-yakîn ve'l-irfân* adlı eserini kaleme almıştır.

Beş bab üzere tertip edilen eserin bab başlıkları ise şöyledir:

Birinci Bab: İmân, imân edilen şeyler ve ona taalluk eden meseleler hakkında;

İkinci Bab: Müslümanlık binasının beş şey üzere olduğu ve bunun hikmetleri hakkında;

Üçüncü Bab: Büyük tahâret olarak isimlendirilen guslün farzları hakkında;

Dördüncü Bab: Küçük tahâret olarak isimlendirilen abdestin farzları hakkında;

Beşinci Bab: Namazın farz ve vâciplerinin kaç olduğu hakkındadır.

Eserde, Hz. Peygamberin “İslâm beş şey üzerine bina edildi...” hadisinden hareketle İslâm'ın beş temel ruknü olan kelime-i şehadet, namaz, oruç, hacc ve zekât konuları, yanı sıra gusül, abdest ve namaz meseleleri fıkıh, kelâm ve tasavvuf bağlamında ele alınmaktadır. Ayrıca klasik pek çok kaynaktan istifade edilmektedir.

Çalışmamıza konu olan eserin nüshası, şu an İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olan Mehmet Arıkan tarafından 2015 yılında Bursa İnebey Kütüphanesi, Hüseyin Çelebi, no. 136'da bulunan bir mecmuanın içerisinde fark edilmiştir. Mecmuanın girişinde Zeydânî'nin (ö. 727/1327) *el-Mefâtih fi şerhi'l-Mesâbih* adlı eserinin ardından Tîbî'nin (ö. 743/1342) *el-Hülâsa fi marifeti'l-Hadis*'inin, üçüncü olarak Musannifek'in *Şerhu'l-Kasidetî'r-Rûhiyye*'sinin son olarak da *Hakâiku'l-îmân*'ın istinsahları bulunmaktadır. Mecmuanın girişinde yer alan eser, Mahmud b. Muhammed tarafından, Muharrem 894 (Aralık 1488) tarihinde istinsah edilmiştir. Diğer üç eserde istinsah kaydı olmamakla birlikte müstensihin istinsah tarzıyla aynıdır. Buradan hareketle *Hakâiku'l-îmân*'ın bu nüshasının müstensihinin de Mahmud b. Muhammed olduğu söylenebilir.

Bu eserin, biri 841/1437 senesinde Herat'ta yazılan müellifin ilk nüshası, diğeri 843/1439 yılında Tokat'ta yazılan ikinci nüshası ve Mahmud b. Muhammed'in istinsah ettiği elimizdeki nüsha ile birlikte toplamda en az üç nüshasının olduğunu tahmin ediyoruz.

Çalışmamızda eserin Bursa İnebey Kütüphanesi, Hüseyin Çelebi, no. 136'da, 843/1439 senesinde Tokat'ta istinsah edilmiş, şu ana kadar bulunan tek yazma nüshasından hareketle -gerekli yerleri tashih ve tahkik edilerek- Farsça dizgisi yapılmış ve türkçe tercümesiyle birlikte okuyucunun istifadesine sunulmuştur.

İstişhad âyetleri arapça orjinalleriyle ve mealleriyle verilmiş; sûre ve âyet numaraları belirtilmiştir. Gerek görüldüğünde dipnotta âyetlerle ilgili açıklamalar yapılmıştır. Ayrıca hadis-i şeriflerin ve şahit olarak kullanılan şiirlerin orjinal metinleri verilmiş ve tercümesi yapılmıştır. Eserde adına atıf yapılan şahıslar meşhur adlarıyla isminin yanında vefat tarihleriyle dipnotlarda zikredilmiştir. Atıf yapılan eserlerin sayfa veya varak numaraları verilmiştir. Köşeli parantezler [] metne ait olmayıp açıklama amacıyla kullanılmıştır.

Bu eserin tashihine ve tercümesine 2016 senesinde Süleymaniye Kütüphanesi'nde başlamıştık. 25.07.2019 tarihinde Bursa İnebey Kütüphanesi'nde eserin nüshasını ziyaret ettikten sonra Allah'ın inayet ve tevfiği ile eserin tashih ve tercümesini tamamladık.

Eserin tashih ve tercümesinde emeği olan Osman Sacid Arı'ya teşekkür borçluyuz. Ayrıca ilgi ve alakaları için Ketebe Yayınlarına ve sevgili ağabeyimiz Ender Boztürk'e müteşekkirimiz.

Timurlu/Karamanlı/Osmanlı dünyasının önemli isimlerinden Musannifek'in eserleri kültürümüz açısından kıymetli bir hazinedir. Eserlerinin çoğunun tahkik ve tercüme edilmemiş olması bu ülkenin kültürü açısından büyük bir eksiklik. Çalışmamızın bu alandaki boşluğu doldurma noktasında küçük bir başlangıç olmasını ve Musannifek konusunda yapılacak yeni çalışmalarını teşvik etmesini ümit ediyoruz. Gayret bizden, tevfik Allah'tan...

Ümit KARAVER • Muhammed Takî HÜSEYNÎ

İstanbul 2021